

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. בכור ומעשר דחלין על בעל מום קבוע ואין יוצאין לחולין ליגזו וליעבד 1.....
- ב. אין שוחטין הפסח על היחיד 1.....
- ג. פסח שני דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה 2.....
- ד. משלו הוא מביא ... שאני בי גזא דאהרן דאפקריה רחמנא גבי אחיו הכהנים 2.....
- ה. היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה 3.....
- ו. במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכות 3.....
- ז. לעולם מזרח ומערב מונחין 4.....

דף נא.

א. בכור ומעשר דחלין על בעל מום קבוע ואין יוצאין לחולין ליגזו וליעבד

בהמת הקדש¹ שנפל בה מום ונפדת, אינה מותרת בגיזה ועבודה והרי היא באיסורה עד שתשחט, נשחטה אחר פדיונה, הותרה באכילה. ואז מותר אף לגזוז את צמרה².

במה דברים אמורים כשקדם הקדשן את מומן או קדם מום עובר להקדשן, אבל המקדיש בעלת מום קבוע למזבח³, אינה אסורה בגיזה ועבודה אלא מדבריהם, נפדת הרי זו כחולין לכל דבר, ותצא לחולין להגזו ולהעבד, חוץ מן הבכור והמעשר שהקדושה חלה על גופן אף על פי שהן בעלי מומין קבועין מתחילתן, ואינן יוצאין לחולין להגזו ולהעבד לעולם.

ב. אין שוחטין הפסח על היחיד

¹ רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה ט

² הר המזבח

³ וכן אם הקדיש תמימים לבדק הבית ופדאם, אך אם הקדיש בעלי מומים לבדק הבית, אין איסור דרבנן, "קדושת דמים למזבח הוא דמחלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן אבל קדשי בדק הבית לא". מעשה רקח

הַלְכָתָא לְמִשְׁיַחַא בְּדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

כבר התבאר בפסחים דף צא. ודף צה. שיחיד⁴ ששחט את הפסח לעצמו כשר⁵, והוא שיהיה ראוי לאכול את כולו, ומשתדלין⁶ שלא ישחט לכתחלה על⁷ יחיד שנאמר "יעשו אותו". ודין זה בין בפסח ראשון בין בפסח שני⁸.

ג. פסח שני דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה

כבר התבאר בפסחים דף צה. שפסח שני אינו בא בטומאה, אך דוחה את השבת כפסח ראשון.

ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים, מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו, לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח, ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח.

דף נא:

ד. משלזו הוא מביא ... שאני בי גזא דאהרן דאפקריה

רחמנא גבי אחיו הכהנים

כבר התבאר לעין דף מט – נ שפר יום הכפורים אף על פי שכהן גדול קונה משלו שנאמר פר החטאת אשר לו, המקום הפקיר ממונו בו לכל אחיו הכהנים, שאילו לא היה להן בו שותפות לא היו מתכפרין בו, ולפיכך אינו עושה תמורה⁹.

⁴ רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ב הלכה ב – ג

⁵ כדעת ר' יוסי והפרי"ח ז"ל בס' מים חיים בליקוטים על הרמב"ם ז"ל כתב וז"ל דפסק כרבי יהודה וכו' עכ"ל וקשה דאיך אפשר לומר כן דהא לר"י משמע דעיכובא הוא דהא יליף ליה מקרא דלא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך ורבינו לא הייב אלא השתדלות בעלמא. וכן הקשה בחק נתן

⁶ דברי רבינו מבוארים בפרק מי שהיה (דף צ"ה) דקאמר ורבנן האי יעשו אותו מאי עבדי ליה מיבעי ליה שאין שוחטין את הפסח על היחיד דכמה דאפשר לאהדורי מהדרין. ומשמע לרבינו דבר' יוסי אתיא דאילו לר' יהודה מאי כמה דאפשר לאהדורי מהדרין הא אמר דאין שוחטין על היחיד כלל. כס"מ שם

⁷ ונ"ל דאין כוונת הרמב"ם שאין שוחטין לכתחלה דא"כ ה"ל לומר כן, אלא דהעניין כן הוא, דוודאי התורה התירה לו כשיודע שאפשר לאכול כולו אמנם אחרים, וודאי מצד הסברא אין להזדקק לזה דוהו דבר תמוה שאיש אחד יוכל לאכול כל הפסח ראשו על כרעיו ועל קרבנו, ולכן להיחיד בעצמו שרוצה לשחוט אין מונעין אותו אך כשמבקש לאחרים לשחוט משתדלים שלא יפיק זממו דקרוב לוודאי שיבא לידי נותר. ערוך השולחן

העתידי הלכות קרבן פסח סימן קפד סעיף ו

⁸ כס"מ וכן בחזו"א פסחים קבד ד"ה צה.

⁹ רמב"ם הלכות תמורה פרק א הלכה י

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ה. היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה

בימי בית שני לאחר שחפן הכהן הגדול את הקטורת בעזרה ולקח המחטה בימינו והכף בשמאלו כדלעיל דף מז. היה מהלך בדרומו של היכל בין מזבח ולמנורה עד שהגיע לשתי הפרוכת המבדילות בין הקודש ובין קודש הקדשים, שהיו שם במקום אמה טרקסין המבוארת להלן, שהיתה בבית ראשון¹⁰.

ו. במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכות

במשכן היתה פרוכת אחת מבדילה בין הקודש ובין קודש הקדשים, בבית ראשון היה כותל מבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים, וגם דלתות היו ל¹¹ כדכתיב במלכים (ו) ואת פתח הדביר עשה דלתות עצי שמן, עביו אמה ונקרא בלשון הגמ' אמה טרקסין והוא לשון פנים וחוץ בלשון יווני, מפני הספק אם הוא פנים כקודש הקדשים או חוץ כהיכל¹², וכיון שבנו הבית שני נסתפק להם אם עובי הכותל היה ממדת הקדש או ממדת קדש הקדשים, לפיכך עשו קדש הקדשים עביו עשרים אמה תמימות ועשו הקדש ארבעים אמה תמימות¹³, והניחו אמה יתירה בין הקדש ובין קדש הקדשים ולא בנו כותל בבית שני, אלא עשו שתי פרוכות אחת מצד קדש הקדשים, ואחת מצד הקדש וביניהן אמה כנגד עובי הכותל שהיה בראשון, אבל במקדש ראשון לא היתה שם אלא פרכת אחת בלבד¹⁴ שנאמר והבדילה הפרכת

¹⁰ רא"ש מסכת יומא הלכות סדר עבודת יום הכיפורים

¹¹ ערוך השולחן העתיד הלכות בית המקדש סימן ח סעיף מז

¹² רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ד הלכה ב

¹³ משמע שלא בנו הכותל, כיון שהסתפקו האם היה בתוך חלק הקודש או חלק קודש הקדשים. אך רש"י פי' שלא בנאוהו במקדש שני שהיה גבוה מאה או ארבעים אמה – לא עשאוהו, לפי שלא היו עוביה אלא אמה ואינה יכולה לעמוד בגובה מאה או ארבעים אמה, ולהוסיף על עוביה אי אפשר, דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל. ועיין בערוה"ש שם מז דלכנותו לחוץ או לפנים אין ביכולת מפני הספק, ולכנותו בפ"ע כבבית ראשון לא היה ביכולת מפני גובהו שני היה מאה אמה וא"א לעמוד כותל בעובי אמה בגובה מאה (רש"י שם), ולכן הניחו אותו פנוי והעמידו שם שני פרוכות אחת לצד קדש הקדשים ואחת לצד ההיכל וביניהם פנוי.

¹⁴ כ"כ להדיא בפ"י המשניות ריש פ"ה דיומא

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

לכם וגו'. וי"א¹⁵ שבמשכן בלבד היתה פרוכת אחת ובבית ראשון לא היתה פרוכת כלל אלא כותל.

ז. לעולם מזרח ומערב מונחין

השלחן היה¹⁶ ארכו שנים עשר טפה ורחבו ששה טפחים, והיה מונח בצפון ההיכל בצד ימין הנכנס ארכו לאורך הבית כלומר ממזרח למערב, ורוחבו לרוחב הבית מצפון לדרום.

¹⁵ כס"מ שם

¹⁶ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ג הלכה יב